

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterijų ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

REKOMENDACIJOS DĖL ĮMONĖS NAUDOJAMOS PROGRAMINĖS ĮRANGOS VALDYMO

ĮVADAS

Šiuolaikinėje skaitmeninėje ekonomikoje programinė įranga (toliau – **PI**) yra gyvybiškai svarbus turtas kiekvienai įmonei, nepaisant jos dydžio. Būtent PI pagalba įmonės veikla tampa našesnė ir efektyvesnė, o darbuotojai – produktyvesni.

Siekdami, kad turima PI įmonei teiktų maksimalią naudą, turite ją tinkamai valdyti. Tinkamas PI valdymas užkerta kelią tokių nepageidautinų padarinių atsiradimui kaip: teisinė atsakomybė už nelicencijuotos PI naudojimą, konfidencialios informacijos, finansinių ir kitų duomenų praradimas, neefektyvus įmonės lėšų naudojimas, pvz., įsigyjant PI, kuri įmonės veiklai nėra būtina ir kt.

Įmonės turimos PI valdymas įgyvendinamas trimis etapais:

(1) nustatant aiškia įmonės vidinę politiką PI panaudojimo atžvilgiu;

(2) tinkamai apskaitant turimą PI; ir

(3) atliekant PI inventorizaciją.

Nurodytų PI valdymo etapų įgyvendinimas leis Jūsų įmonei tinkamai

valdyti turimą PI ir užtikrins jos panaudojimo efektyvumą. PI valdymas leis planuoti ir taupyti lėšas, skirtas IT ūkiui, taip pat leis užtikrinti, jog būtų įsigyjama tik ta PI ir tik tiek jos kopijų, kiek būtina įmonės veiklai vykdyti. Žinodami konkrečią naudojamą PI, jos skaičių ir siekdami pagerinti savo IT ūkį, galėsite aiškiau identifikuoti, kuriai PI reikalingi atnaujinimai.

Toliau aprašomas PI valdymas, jo etapai bei pateikiamos praktinės rekomendacijos, kaip jį atlikti įmonėje.

RIZIKOS SUSIJUSIOS SU NETINKAMU PI PANAUDOJIMU:

Net iki 78 proc. neteisėtos PI būna apkrėsta virusais arba įvairiomis kenkėjiškomis programomis, kurios kelia riziką įmonės duomenų saugumui.¹ Dažniausiai su tuo susijusios rizikos:

- ✓ **Konfidencialios informacijos saugumas;**
 - ✓ **Didesnės ilgalaikės IT sąnaudos;**
 - ✓ **Garantijų, atnaujinimų, palaikymų, kuriuos suteikia legalios programinės įrangos gamintojai, praradimas;**
 - ✓ **Teisinė atsakomybė už neteisėtos PI panaudojimą įmonės veikloje.**
-

¹2013 m. analitikų kompanijos International Data Corporation tyrimas „Pavojaingas padirbtos ir piratinės programinės įrangos pasaulis“.

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterijų ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

I ETAPAS: VIDINĖS ĮMONĖS POLITIKOS NUSTATYMAS

Įmonėje turi būti nustatyta PĮ naudojimo politika, kuri gali atsispindėti darbo sutartyse su darbuotojais, kolektyvinėje sutartyje, lokaliuose įmonės teisės aktuose: vidaus darbo tvarkos taisyklėse, pareiginiuose nuostatuose, atmintinėse skirtose darbuotojams ir pan.

Vidaus darbo tvarką reguliuojančiuose aktuose turėtų būti numatytas draudimas įmonės

darbuotojams savavališkai diegti įmonės kompiuteriuose nelicencijuotą PĮ. Siūloma reikalauti iš darbuotojų iš anksto pranešti įmonės vadovybei apie darbui reikalingos naujos PĮ poreikį, o PĮ įdiegimo procesą pavesti vienam atsakingam asmeniui, turinčiam žinių IT srityje. Rekomenduojame drausti darbuotojams savavališkai diegti PĮ į įmonės kompiuterį, neturint vadovybės leidimo. Taip pat rekomenduojame drausti darbuotojams parsisiųsti ir diegti P2P klientinę PĮ (suteikia galimybę perduoti informaciją P2P tinkluose), kuri gali būti naudojama neteisėto turinio parsisiuntimui ir diegimui į įmonės kompiuterius.

Siekdami apsaugoti savo įmonės duomenis, būtinai naudokite antivirusinę PĮ bei užtikrinkite, jog ji būtų aktyvuota ir reguliariai atnaujinama. Reikalaukite, jog darbuotojai pastebėję kibernetines atakas įmonės atžvilgiu nedelsiant apie tai praneštų įmonės vadovybei; būtinai informuokite teisėsaugos institucijas apie šias atakas. Reikalaukite, jog darbuotojai elgtųsi apdairiai ir reguliariai keistų naudojamo kompiuterio slaptažodžius, juos sudarytų iš skaičių ir raidžių kombinacijos.

Įmonės vadovas ar jo paskirtas atsakingas asmuo turėtų informuoti darbuotojus apie teisinę atsakomybę, taikomą už nelicencijuotos PĮ panaudojimą (informacija apie taikomą teisinę atsakomybę pateikiama priede Nr. 1), taip pat apie įmonės vidaus darbo tvarką ir būtinai pasirašytinai supažindinti su vidaus darbo tvarkos reikalavimais. Vidaus darbo tvarką reguliuojantys aktai turėtų būti laisvai prieinami (pvz., kabinami skelbimų lentoje, talpinami įmonės kompiuteriniame tinkle, pateikiami kiekvienam darbuotojui atskirai ir pan.), kad darbuotojai galėtų reguliariai atnaujinti savo žinias. Rekomenduotume numatyti reikalavimą „periodiškai atnaujinti žinias, susijusias su įmonės vidaus darbo tvarka“ lokaliuose įmonės teisės aktuose bei reguliariai tikrinti, kaip darbuotojai išmano įmonės vidaus darbo tvarką.

Taip pat rekomenduotina paskirti atsakingą asmenį už PĮ įsigijimą. Tokiu atveju, PĮ įmonės vardu įgytų tik už pirkimus atsakingas asmuo. Visais atvejais rekomenduotume PĮ pirkti tik iš gerą reputaciją turinčių ir įgaliotų pardavėjų, reikalauti, jog būtų parduodama tik tinkamai licencijuota PĮ, kad būtų pateikiama visa dokumentacija susijusi su įsigijama PĮ (pvz., licencijos, vartojimo instrukcijos, sąskaitos faktūros ir t.t.). Tai sumažins neteisėtos PĮ įsigijimo riziką. Būtina atsižvelgti ne tik į tai, jog naudojama legali PĮ, bet ir įsitikinti, jog naudojama tinkama licencija (pvz., verslo įmonėje komerciniams tikslams paprastai negali būti naudojama namams ar tik mokymo institucijoms skirta programinė įranga), nepasibaigęs licencijos galiojimo laikotarpis ir pan. Rekomenduojame visas licencijas ir dokumentaciją įmonės teisėtai naudojamai PĮ rinkti ir saugoti vienoje vietoje.

VIDINĖ POLITIKA PĮ ATŽVILGIU

- ✓ **Nustatykite ir taikykite PĮ naudojimo tvarką;**
 - ✓ **Nustatykite ir taikykite PĮ įsigijimo tvarką;**
 - ✓ **Turėkite saugią PĮ teisėtumą pagrindžiančių dokumentų saugyklą.**
-

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterijų ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

Priede Nr. 2 pateikiamos pavyzdinės nuostatos, susijusios su PĮ panaudojimu įmonės veikloje, kurias galima pritaikyti rengiant vidaus darbo tvarką reguliuojančius aktus.

II ETAPAS: PROGRAMINĖS ĮRANGOS APSKAITA

PĮ apskaita palengvins trečio etapo – PĮ inventorizacijos – įgyvendinimą. Kadangi PĮ apskaita reikalauja specialių žinių apskaitos srityje, visada rekomenduojama konsultuotis su įmonės apskaitą tvarkančiu specialistu.

PĮ – yra specifinis įmonės turtas, kuris atitinka 13-ajame Verslo apskaitos standarte nurodytą nematerialaus turto apibrėžimą ir jo požymius. Visgi, PĮ (kaip nematerialusis turtas) tam tikrais atvejais gali būti neatskiriama susietas su materialia forma (pvz., kompiuteris, laikmena ir pan.). Vadovaujantis 13-ojo Verslo apskaitos standarto 10 p., kai PĮ turi materialiojo ir nematerialiojo turto požymių, nustatant, kuriam turtui jį priskirti, reikia įvertinti, kuris požymis vyrauja. Jei PĮ yra neatskiriama kompiuterio dalis, ji turi būti priskiriama kompiuterio savikainai (pvz., operacinė sistema, kuri buvo iš anksto įdiegta į kompiuterį ir kurios paprastai (sutinkamai su licencijos nuostatomis) negalima perkelti į kitą kompiuterį). Visgi, net ir tuo atveju, kada PĮ bus priskiriama kompiuterio įsigijimo savikainai, rekomenduojame informaciją apie konkrečiame kompiuteryje iš anksto įdiegtą PĮ nurodyti įmonės ilgalaikio turto apskaitos dokumentuose. Duomenys apie PĮ (t.y. operacinės sistemos) buvimą kompiuteryje visada yra aiškiai matomi kompiuterio įsigijimą patvirtinančioje PVM sąskaitoje – faktūroje. Tokiu atveju atliekant įmonės turto inventorizaciją bus inventorizuojamas ne tik pats kompiuteris, bet ir jame esanti operacinė sistema, o tai savo ruožtu leis užtikrinti, jog įmonė naudoja tik tinkamai licencijuotą operacinę sistemą.

Kitas svarbus aspektas susijęs su PĮ apskaita yra tai, jog pagal Verslo apskaitos standartus nematerialiajam turtui priskiriamas tik toks turtas, kuris įmonėje naudojamas ilgiau nei vienerius metus. Taigi, ta PĮ, kuri bus naudojama trumpiau nei vienerius metus, turės būti pripažįstama sąnaudomis arba trumpalaikiu turtu. Tai gali būti aktualu apskaitant, pvz., antivirusinę PĮ, kurios licencijos terminas dažnai būna vieneri metai.

Kiekviena įmonė savo apskaitos politikoje nustato tam tikrą vertę, už kurią įsigytas turtas yra laikomas ilgalaikiu turtu. Kai įsigyjamas turtas už vertę, kuri yra mažesnė už įmonės nusistatytąją, ir kuris yra naudojamas ilgiau nei vienerius metus, toks turtas bus pripažintas sąnaudoms. Tai aktualu tai PĮ, kurios licencinis mokestis yra žemas. Atitinkamai, išlaidos susijusios su tokia PĮ pagal įmonės nustatytą apskaitos politiką neatitiks ilgalaikio turto kriterijų ir bus pripažįstamos, kaip sąnaudos. Tokiais atvejais PĮ įsigijimų kiekybinė išraiška turi atsispindėti užbalansinėse sąskaitose iki pilno sunaudojimo ar suvartojimo momento (t.y. tol, kol tokia PĮ bus naudojama įmonėje). Tai leis supaprastinti naudojamos PĮ inventorizaciją, kadangi greičiau ir lengviau identifikuosite, ar naudojama PĮ yra tinkamai licencijuota. Priede Nr. 3 pateikiama pavyzdinė užbalansinės sąskaitos forma.

Dar vienas svarbus aspektas susijęs su PĮ apskaitos organizavimu – PĮ licencijos įsigijimą patvirtinančių dokumentų saugojimas. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos norminiais teisės aktais, apskaitos dokumentai turi būti saugomi 10 metų, neįskaitant einamųjų mokestinių metų. Visgi, tuo

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterijų ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

atveju, jei PĮ naudosite ilgiau nei 10 metų, rekomenduojame saugoti PĮ įsigijimą patvirtinančius dokumentus (PVM sąskaitas – faktūras) tiek laiko, kiek naudojate atitinkamą PĮ.

III ETAPAS: PROGRAMINĖS ĮRANGOS INVENTORIZACIJA

Trečias etapas PĮ valdymo procese – PĮ inventorizacija. Šio etapo metu nustatoma, kiek iš viso įmonėje yra kompiuterių, kokia PĮ yra įdiegta į šiuos kompiuterius ir koks yra naudojamų kompiuterių programų skaičius. Tuomet šie duomenys lyginami su turimais kompiuterių bei PĮ įsigijimo dokumentais bei licencijomis, taip pat buhalteriniais duomenimis.

PĮ INVENTORIZACIJA:

- ✓ **Nustatykite, kokia PĮ yra įdiegta įmonės kompiuteriuose;**
- ✓ **Patikrinkite, ar esate įgiję visas licencijas naudojamai PĮ;**
- ✓ **Nustatę, jog naudojama nelicencijuota PĮ nedelsiant ją pašalinkite iš kompiuterio ir spřęskite dėl licencijuotos PĮ įsigijimo reikalingumo.**

PĮ inventorizacija dažnai pareikalauja specialių žinių bei patirties IT srityje, todėl visada rekomenduotume kreiptis į įmonę aptarnaujantį IT specialistą, kuris padės atlikti PĮ inventorizaciją bei nustatyti, ar įmonėje yra teisėtai (t.y. turint visas reikiamas licencijas) naudojama PĮ. Informacijos apie PĮ teisėtumą pagrindžiančius dokumentus ir dažniausiai taikomus PĮ licencijavimo modelius galite rasti Priede Nr. 4.

Atlikdami PĮ inventorizaciją, galite pasinaudoti įvairia legalia auditavimo PĮ, kuri yra platinama ir neatlygintinai. Nustatyti, kokia PĮ yra įdiegta kompiuteryje, galima ir rankiniu būdu. Priede Nr. 5 yra pateikiama instrukcija, kaip nustatyti, kokios programos yra įdiegtos kompiuteryje.

Nepriklausomai nuo to, kokias priemones naudosite, užtikrinkite, kad būtų surinkta ši informacija apie visuose įmonės kompiuteriuose įdiegtos PĮ kopijas: programinės įrangos pavadinimas, versija, serijos numeris.

Taip pat turėtumėte inventorizuoti kitas priemones, susijusias su naudojama PĮ, įskaitant: laikmenas PĮ įdiegti, visas originalias vartotojų instrukcijas ir pagalbinę dokumentaciją, licencijas, visas sąskaitas – faktūras (įskaitant sąskaitas kompiuteriams, kurie buvo įsigyti su iš anksto įdiegta programine įranga), sutartis ir kitus dokumentus, patvirtinančius PĮ teisėtą įsigijimą. Priede Nr. 6 pateikiama forma, kurios užpildymas Jums gali palengvinti inventorizacijos metu surinktų duomenų susistemimą.

Kai PĮ inventorizacijos metu nustatoma, jog įmonė naudoja PĮ, kuriai nėra įgijusi licencijos, tokia PĮ turi būti nedelsiant pašalinama iš įmonės kompiuterių. Tuomet įmonės vadovybė turi įvertinti, ar įmonė gali savo veiklą vykdyti be atitinkamos programos, ir spřęsti jos licencijos įgijimo klausimą.

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

PRIEDAS NR. 1.

TEISINĖ ATSAKOMYBĖ UŽ NETEISĖTĄ PROGRAMINĖS ĮRANGOS PANAUDOJIMĄ

Programinė įranga – visuma kompiuterių programų, naudojamų kompiuteriui valdyti ir jame esantiems duomenims apdoroti. Kompiuterių programa yra autorių teisių saugomas objektas². Tik kompiuterių programos autorius ar turtinių teisių į ją turėtojas turi išimtinės teises leisti arba uždrausti panaudoti kompiuterių programą (ją diegti, platinti, padaryti viešai prieinamą ir kt.). Bet koks kompiuterių programos panaudojimas be autoriaus, jo teisių perėmėjo ar jo tinkamai įgalioto asmens leidimo (licencijos) yra laikomas neteisėtu.³

Už neteisėtą kompiuterių programų panaudojimą Lietuvoje numatyta administracinė, baudžiamoji ir civilinė atsakomybė.

Taikant administracinę atsakomybę⁴, asmeniui neteistai panaudojančiam kompiuterių programą arba įmonės vadovui ar kitam atsakingam asmeniui už neteisėtą kompiuterių programų panaudojimą gali būti skiriama bauda nuo 289 EUR iki 579 EUR, konfiskuojant neteisėtas kompiuterių programų kopijas. Jei pažeidimas yra kartotinis, asmeniui gali būti skiriama bauda iki 868 EUR su neteisėtų kompiuterių programų kopijų ir jų gamybos priemonių ar įrangos konfiskavimu. Praktikoje pakartotinio pažeidimo atveju dažnai konfiskuojamas ir kompiuteris, kuriame buvo įdiegtos ir naudotos neteisėtos kompiuterių programos.

Baudžiamoji atsakomybė⁵ tokiems asmenims bus taikoma tuo atveju, kai neteisėtų kompiuterių programų bendra vertė sieks daugiau nei 3 800 EUR ir kompiuterių programos bus naudojamos pasipelnymo (komercijos) tikslais. Taikant baudžiamąją atsakomybę asmeniui, įmonės vadovui ar kitam atsakingam asmeniui gali grėsti viešieji darbai, bauda iki 19 000 EUR, laisvės apribojimas, areštas ir laisvės atėmimas iki 3 metų. Juridiniam asmeniui gali grėsti bauda iki 1,9 mln. EUR, juridinio asmens veiklos apribojimas ir netgi juridinio asmens likvidavimas. Pagal susiklosčiusią teismų praktiką pripažįstama, kad kompiuterių programos naudojamos komercijos tikslais ir tais atvejais, kai jas naudodami darbuotojai vykdo vadovo pavestas darbinės užduotis, klientų užsakymus ir t. t.

Šalia administracinės arba baudžiamosios atsakomybės, kuri taikoma valstybės iniciatyva, gali atsirasti ir civilinė atsakomybė⁶. Civilinė atsakomybė atsiranda už bet kokią neteisėtą kompiuterių programų panaudojimą, o tokiu atveju reikės atlyginti žalą, padarytą tiesiogiai autorių teisių turėtojams.

Įmonė, kaip darbdavys, taip pat gali atsakyti už savo darbuotojų atliktus veiksmus su neteisėta programine įranga⁷.

² Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 4 str. 2 d. 1 p.;

³ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 15 str.;

⁴ Administracinė atsakomybė numatyta Lietuvos Respublikos administracinių teisių pažeidimo kodekso 214¹⁰ str.;

⁵ Baudžiamoji atsakomybė numatyta Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 192 str.;

⁶ Civilinė atsakomybė reguliuojama Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo VI skyriaus nuostatų, taip pat Lietuvos Respublikos civilinio kodekso XXII skyriaus Pirmo skirsnio nuostatomis.

⁷ Samdančio darbuotojus asmens atsakomybė už žalą, atsiradusią dėl jo darbuotojų kaltės, reguliuojama Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.264 str.

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

PRIEDAS NR. 2

PROGRAMINĖS ĮRANGOS NAUDOJIMO TAISYKLĖS

1. Šios programinės įrangos naudojimo taisyklės (toliau – Taisyklės) nustato programinės įrangos įsigijimo, panaudojimo ir panaudojimo kontrolės tvarką [Įmonės pavadinimas].
2. Programinė įranga [Įmonės pavadinimas] yra naudojama tik laikantis jos licencinės sutarties nuostatų. Bet koks programinės įrangos panaudojimas (diegimas, platinimas ir kt.) neturint licencijos arba pažeidžiant jos nuostatas yra autorių teisių pažeidimas sutinkamai su Lietuvos Respublikos įstatymais. Neteisėtas programinės įrangos panaudojimas prieštarauja [Įmonės pavadinimas] vidaus darbo tvarkai.
3. Darbuotojams galima panaudoti programinę įrangą tik jos licencijoje nurodyta tvarka.
4. Darbuotojams draudžiama [Įmonės pavadinimas] priklausančiuose įrenginiuose savavališkai diegti ir naudoti nelicencijuotą programinę įrangą.
5. Darbuotojams draudžiama [Įmonės pavadinimas] priklausančiuose įrenginiuose savavališkai diegti ir naudoti programinę įrangą, kuri yra nesusijusi su darbo funkcijomis, užduotimis.
6. Darbuotojams draudžiama [Įmonės pavadinimas] priklausančiuose įrenginiuose diegti ir naudoti P2P klientinę programinę įrangą.
7. Darbuotojams draudžiama [Įmonės pavadinimas] veikloje naudoti įmonei nepriklausančius įrenginius, kurie neatitinka šių taisyklių keliamų reikalavimų.
8. Diegti, šalinti naudojamą programinę įrangą gali tik [Įmonės pavadinimas] vadovo įsakymu paskirtas asmuo, [pvz., atsakingas už programinės įrangos naudojimą]. Asmuo, atsakingas už programinės įrangos naudojimą, užtikrina, jog visa programinė įranga būtų tinkamai aktyvuojama bei atnaujinama.
9. Jei tam tikra programinė įranga yra reikalinga tiesioginėms darbo funkcijoms vykdyti, užduotims atlikti, darbuotojas privalo pateikti raštišką prašymą [Įmonės pavadinimas] vadovui ar jo paskirtam asmeniui, [pvz., atsakingam už programinės įrangos naudojimą], kuriame turi pagrįsti atitinkamos programinės įrangos reikalingumą.
10. Darbuotojas, pastebėjęs, kad [Įmonės pavadinimas] neteisėtai įdiegiama, platinama, kopijuojama ar kitaip neteisėtai panaudojama programinė įranga, nedelsiant privalo pranešti [Įmonės pavadinimas] vadovui ar kitam atsakingam asmeniui.
11. Programinės įrangos įsigijimą įmonėje organizuoja [Įmonės pavadinimas] vadovo įsakymu paskirtas asmuo, [pvz., atsakingas už programinės įrangos naudojimą]. Toks asmuo privalo užtikrinti, jog programinė įranga būtų įsigyjama tik iš gerą reputaciją turinčių ir įgaliotų pardavėjų. Taip pat užtikrinti, jog visa pirkimo procedūra būtų baigta turint visą su teisėtu licencijos įgijimu susijusią dokumentaciją (pvz., licencijos, vartojimo instrukcijos, sąskaitos faktūros, laikmenos ir t.t.).
12. [Įmonės pavadinimas] įsigytos programinės įrangos licencijos, laikmenos ir susijusi dokumentacija saugomi [pvz., buhalterijoje].
13. [Įmonės pavadinimas] vadovo įsakymu paskirtas asmuo, [pvz., atsakingas už programinės

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterijų ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

įrangos naudojimą], periodiškai atlieka darbuotojo naudojamos programinės įrangos patikrinimą. Tokio patikrinimo metu identifikuojama naudojama programinė įranga (jos pavadinimai, versijos, serijos numeriai) bei patikrinama, ar yra visi dokumentai patvirtinantys teisėtą programinės įrangos naudojimą [Įmonės pavadinimas] veikloje. Apie patikrinimo rezultatus atsakingas asmuo praneša įmonės vadovui.

14. [Įmonės pavadinimas] darbuotojai imasi visų reikiamų ir jiems prieinamų priemonių [Įmonės pavadinimas] duomenims nuo kibernetinių grėsmių apsaugoti. Pastebėję, jog sutriko antivirusinės programinės įrangos veikimas, darbuotojai nedelsiant apie tai praneša įmonės vadovui arba kitam atsakingam asmeniui.

15. Šios taisyklės yra laisvai prieinamos [Įmonės pavadinimas] darbuotojams, todėl darbuotojas privalo reguliariai atnaujinti žinias susijusias su programinės įrangos panaudojimo tvarka įmonėje.

16. [Įmonės pavadinimas] vadovo paskirtas asmuo, [pvz., atsakingas už programinės įrangos naudojimą], vadovo pavedimu gali patikrinti, kaip darbuotojas išmano šias taisykles.

17. [Įmonės pavadinimas] darbuotojas nesilaikantis šių taisyklių, pažeidęs šių taisyklių reikalavimus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterijų ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

PRIEDAS NR. 3

PROGRAMINĖS ĮRANGOS APSKAITYMO UŽBALANSINĖJE SĄSKAITOJE FORMA

Nr.	Programinė įranga*	Įsigijimo data	Pardavėjas**	Įsigijimą patvirtinantis dokumentas***

* Nurodomas kompiuterių programos pavadinimas, jos gamintojo pavadinimas, versijos pavadinimas;

** Nurodomas asmuo, pardavęs kompiuterių programą bei jo kontaktiniai duomenys;

*** Nurodomi PVM sąskaitos faktūros, pagal kurią buvo įsigyta kompiuterių programa, duomenys.

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

PRIEDAS NR. 4

SVARBIAUSI PROGRAMINĖS ĮRANGOS TEISĖTO PANAUDOJIMO PAGRINDIMO ASPEKTAI

Teisę naudotis tam tikra kompiuterių programa suteikia teisėtos kompiuterių programos įsigijimo metu gaunama licencija. **Licencija** – tai kompiuterių programos autoriaus ar gamintojo leidimas naudotis kompiuterių programa. Licencijos forma (vaizdas, tekstas) ir turinys (leidžiamų veiksmų apimtis) yra nustatoma konkrečios kompiuterių programos autoriaus ar gamintojo.

Vartotojas „pirkdamas kompiuterių programą“ iš tikrųjų „perka“, įgyja kompiuterių programos gamintojo ar autoriaus leidimą (licenciją) naudoti atitinkamą kompiuterių programą. Todėl visada saugokite licencijas.

! SAUGOKITE

1. **Licencijas;**
 2. **Dokumentus patvirtinančius licencijų įsigijimą.**
-

Šiuo metu licencija vartotojui dažnai pateikiama elektroniniu būdu, todėl pasitaiko atvejų, jog vartotojas ne visada supranta, ar ją turi. Vartotojas siekdamas įdiegti kompiuterių programą, dažnai privalo patvirtinti (uždėti varnelę, paspausti „Sutinku“ ir pan.), jog susipažino su atitinkamos kompiuterių programos licencijos nuostatomis.

Priklausomai nuo kompiuterių programos, vartotojas licencinę sutartį, kurią gavo elektroniniu būdu, gali rasti pačioje kompiuterių programoje arba apsilankyti atitinkamos kompiuterių programos gamintojo tinklalapyje ir susirasti jos licencijos nuostatas. Dažnai tais atvejais, kai vartotojui pateikiama elektroninė licencija, programinės įrangos autorius ar gamintojas nustato papildomus reikalavimus licencijos turėjimui pagrįsti (specialios etiketės, tam tikri identifikaciniai raktai, el. laišakai, įsigijimo įrodymas ir pan.).

Kiekvienas programinės įrangos autorius ar gamintojas taiko skirtingus reikalavimus licencijos turėjimui pagrįsti, todėl kiekvienu atveju būtina atidžiai perskaityti licencinės sutarties nuostatas ir ypatingai įsidėmėti tas nuostatas, kurios nurodo, kas patvirtina atitinkamos programos licencijos turėjimą.

! SKAITYKITE: Licencijos nuostatas

Siekdami pagrįsti teisėtą kompiuterių programos naudojimą, būtinai saugokite atitinkamos kompiuterių programos licencijos įsigijimo įrodymą, t.y. dokumentą, kuriame būtų aiškiai matoma įsigijimo data, kompiuterių programos pavadinimas ir versija (pvz., PVM sąskaita–faktūra).

Dauguma kompiuterių programų autorių ar gamintojų įsigijimo įrodymą nurodo kaip pagrindinį arba vieną iš pagrindinių įrodymų, pagrindžiančių licencijos įsigijimą, todėl licencijos įsigijimo įrodymą labai svarbu saugoti visą laiką, kol naudojate atitinkamą kompiuterių programą.

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterijų ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

PRIEDAS NR. 5

NAUDOJAMOS PROGRAMINĖS ĮRANGOS NUSTATYMAS

Naudojamos programinės įrangos (PĮ) inventorizacijos metu turi būti siekiama nustatyti šiuos PĮ duomenis:

- a) kokia operacinė sistema yra atgaminta kompiuteryje (pavadinimas, versija, atgaminimo data);
- b) kokios taikomosios programos yra atgamintos kompiuteryje arba bet kurioje kitoje laikmenoje (pavadinimas, versija, atgaminimo data).

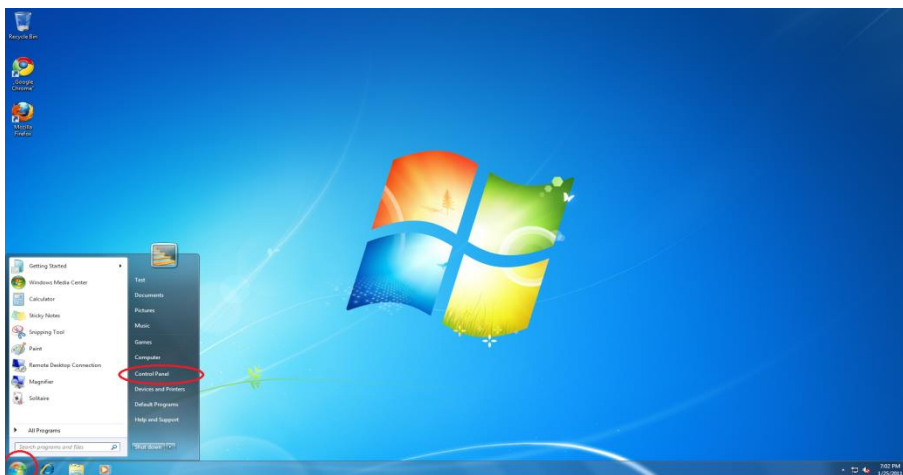
Žemiau pateikiama instrukcija, kaip rankiniu būdu nustatyti, kokia PĮ yra įdiegta inventorizuojamame kompiuteryje, kuriame naudojama, pvz., Microsoft operacinė sistema.

Šią informaciją galima nustatyti ir naudojant specialią auditavimo PĮ.

KOMPIUTERYJE ĮDIEGTOS PĮ NUSTATYMAS MICROSOFT WINDOWS 7 OPERACINĖJE SISTEMOSE

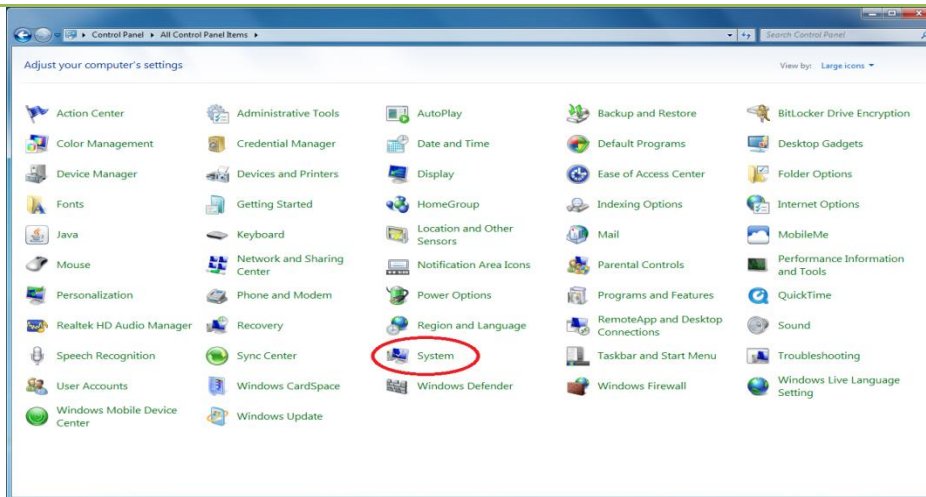
1. OPERACINĖS SISTEMOS NUSTATYMAS

Kompiuterio pelės pagalba reikia spausti: Start menu (Startinis meniu) → Control Panel (Valdymo panelė) → System (Sistema)

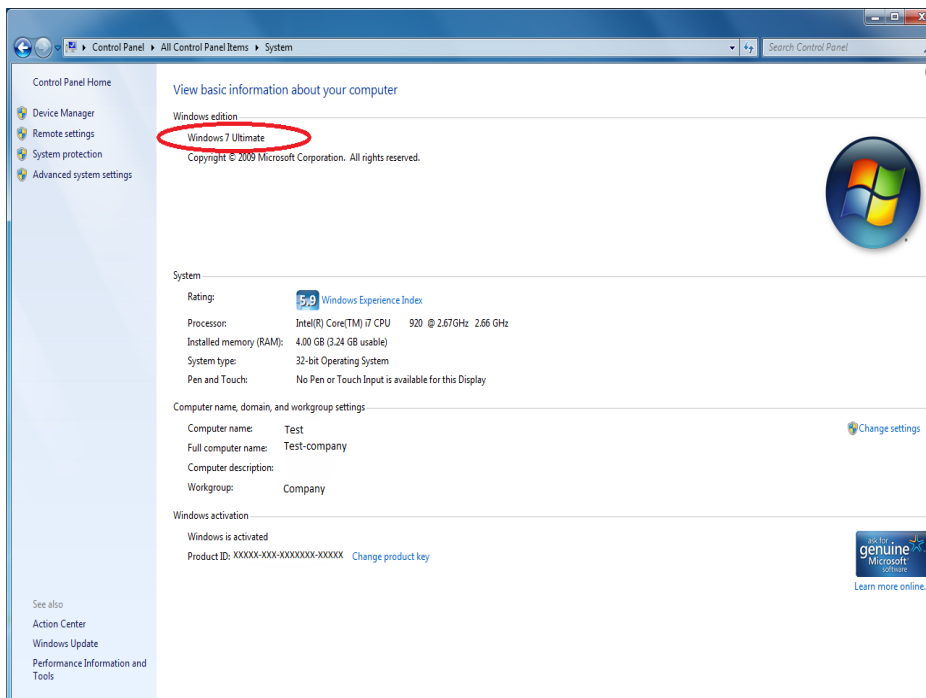

Pav. 1 „Spaudžiame Start menu (Startinis meniu) → Control Panel (Valdymo panelė)“

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterijų ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

Pav. 2. „Pasirenkame System (Sistema)“

Pav. 3 „Windows 7 Ultimate“

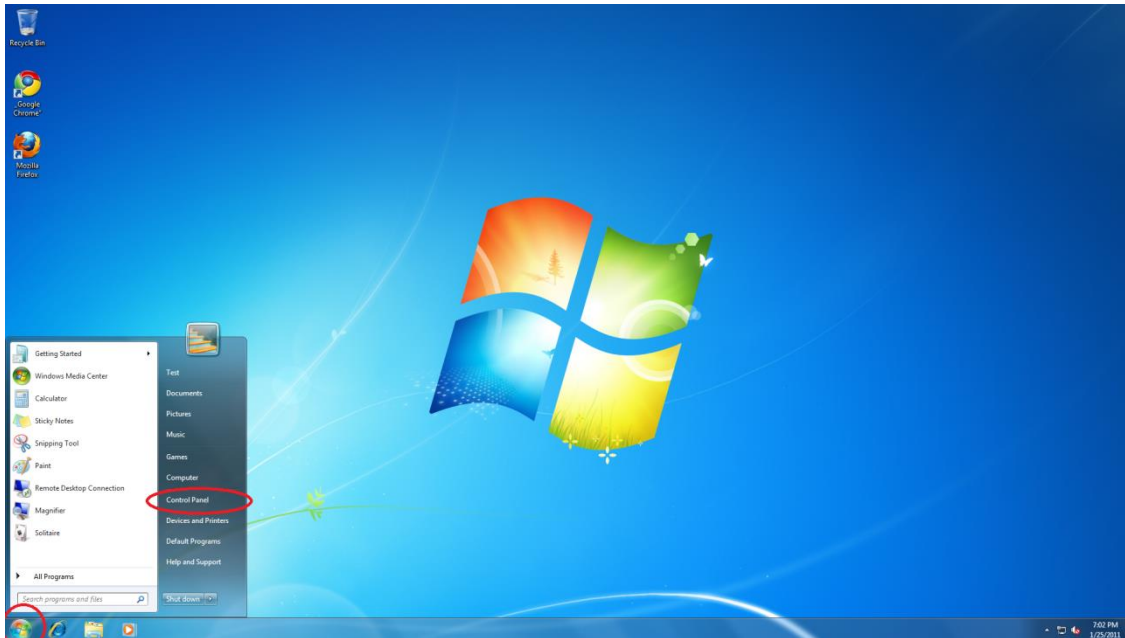
Kaip matyti iš pateikto pavyzdžio kompiuteryje yra atgaminta Microsoft Windows 7 Ultimate operacinė sistema.

! Kompiuterio lange esanti informacija turi būti užfiksuojama PĮ inventorizacijos formoje (pavyzdinė forma Priede Nr. 6).

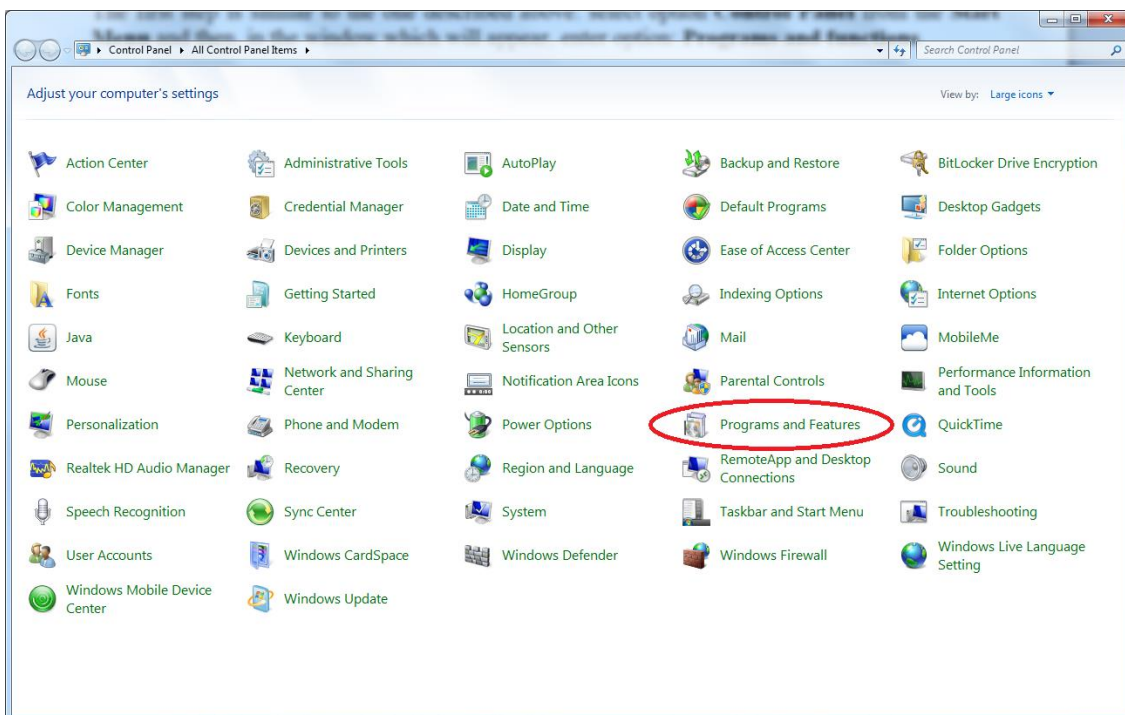
Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterijų ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

2. TAIKOMŲJŲ KOMPIUTERIŲ PROGRAMŲ NUSTATYMAS

Kompiuterio pelės pagalba reikia spausti: Start Menu (Startinis meniu) → Control Panel (Valdymo panelė) → Programs and Features (Programos ir savybės):

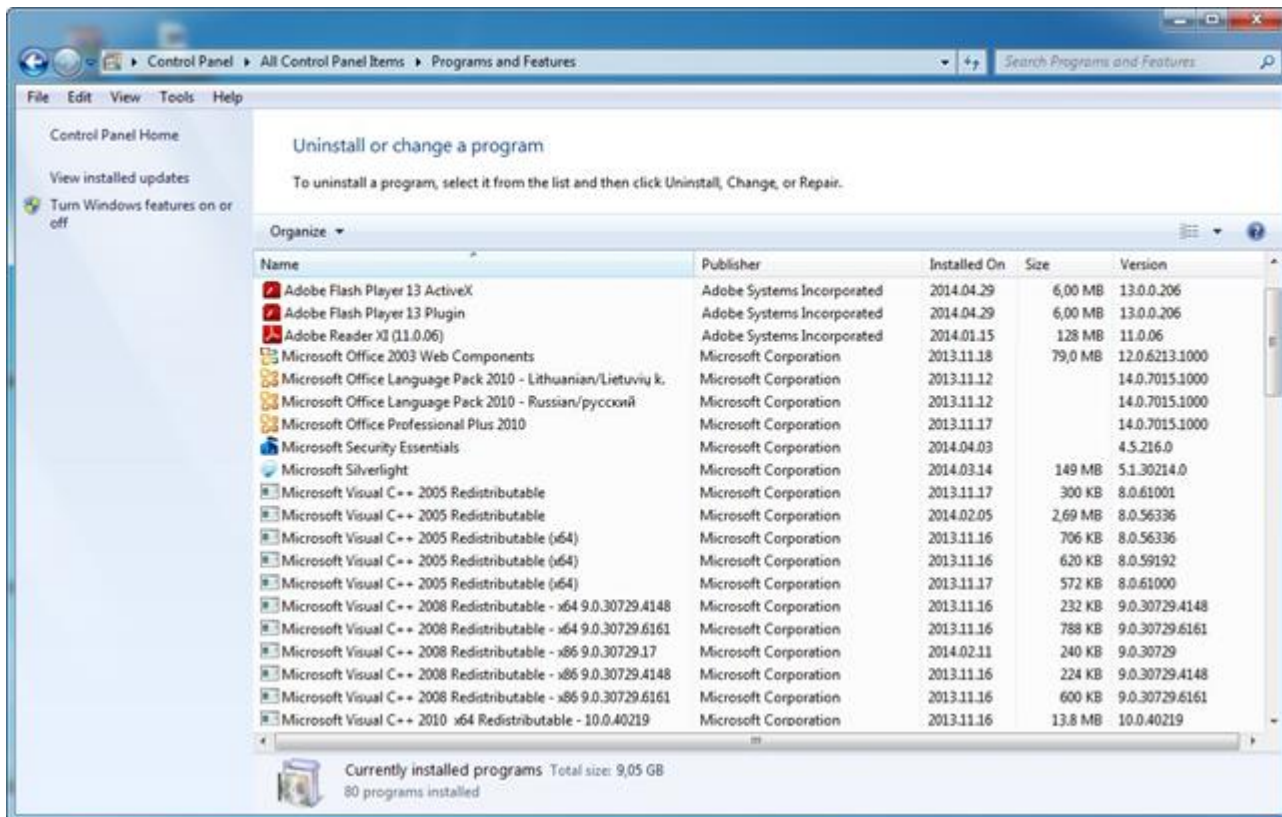

Pav. 1 „Start Menu (Startinis meniu) → Control Panel (Valdymo panelė)“

Pav. 2 „Pasirenkame Programs and Features (Programos ir savybės)“

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

Pav. 3 „Programs and Features (Programos ir savybės) kompiuterio lango turinys“

Kaip matyti iš pateikto pavyzdžio parinktis „Programs and Features“ (Programos ir savybės) pateikia sąrašą kompiuterių programų, kurios yra įdiegtos kompiuteryje.

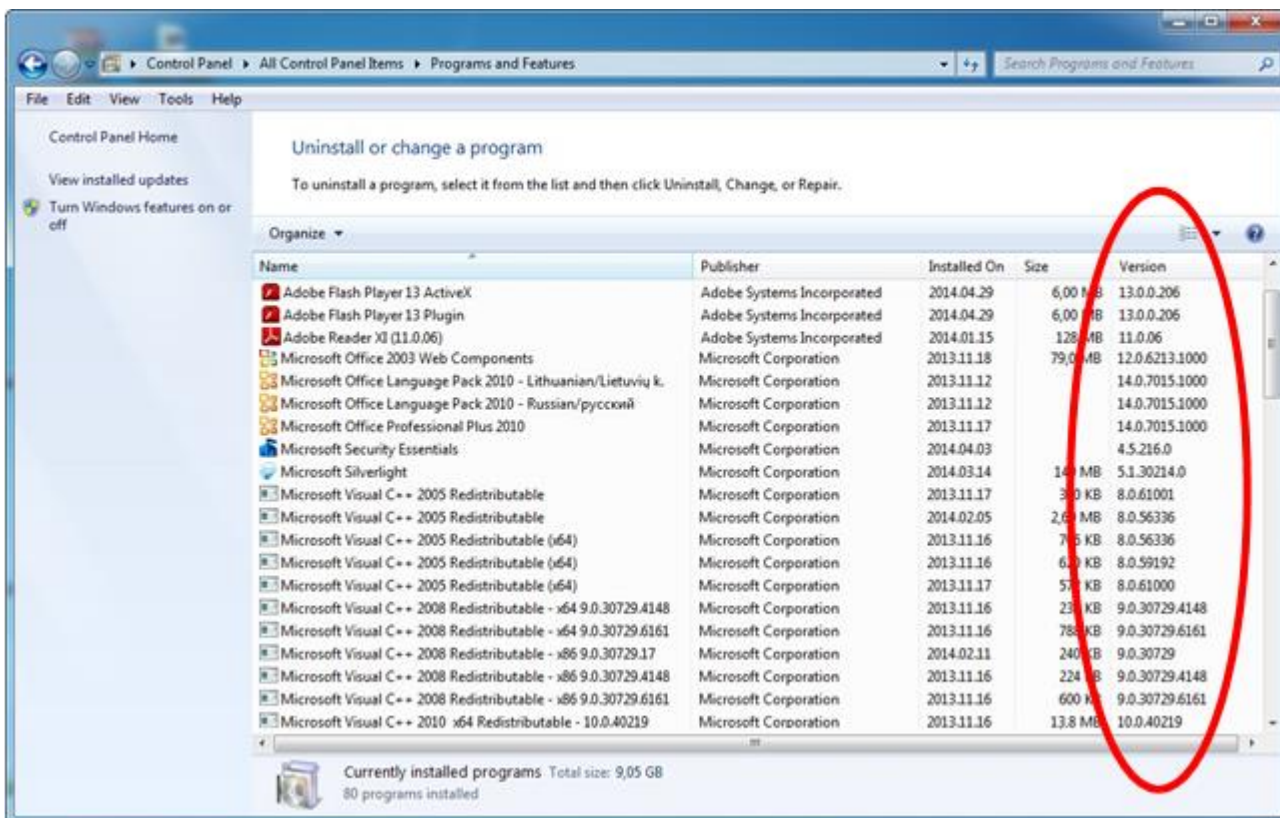
Siekiant pamatyti visas kompiuteryje atgamintas kompiuterių programas reikia naudoti kompiuterio lango šliaužiklį, esantį dešinėje kompiuterio lango pusėje, stumiant jį aukštyn ir (arba) žemyn.

! Kompiuterio lange esanti informacija turi būti užfiksuojama PĮ inventorizacijos formoje (pavyzdinė forma Priede Nr. 6).

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

3. TAIKOMŲJŲ KOMPIUTERIŲ PROGRAMŲ VERSIJŲ NUSTATYMAS

Paprastai informacija apie kompiuterių programų versijas yra matoma šalia kiekvienos kompiuterių programos parinktyje „Programs and Features“ (Programos ir savybės), žr. žemiau:

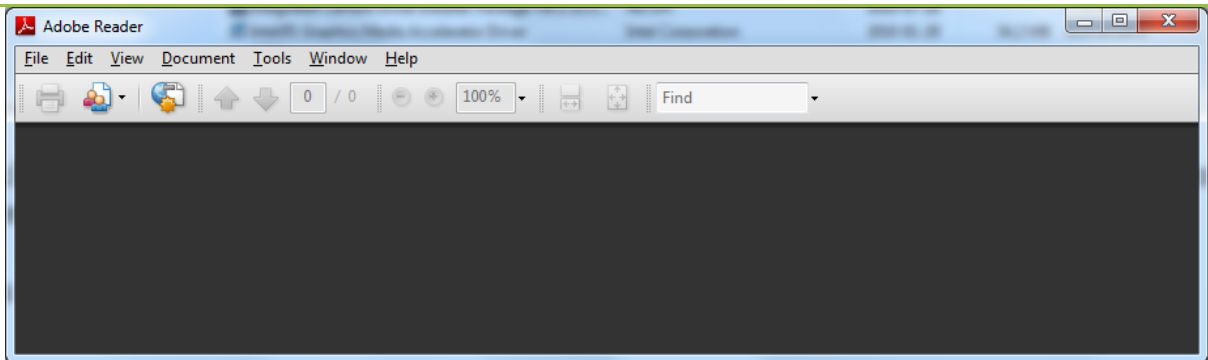
Pav. 1 „Programs and Features (Programos ir savybės) kompiuterio lango turinys“

Siekiant pamatyti visų kompiuteryje įdiegtų kompiuterių programų versijas reikia naudoti kompiuterio lango šliaužiklį, esantį dešinėje kompiuterio lango pusėje, stumiant jį aukštyn ir (arba) žemyn.

Tais atvejais, kada informacija apie kompiuterių programų versijas nėra pateikiama parinktyje „Programs and Features“ (Programos ir savybės), ši informacija gali būti gaunama žemiau nurodomu būdu.

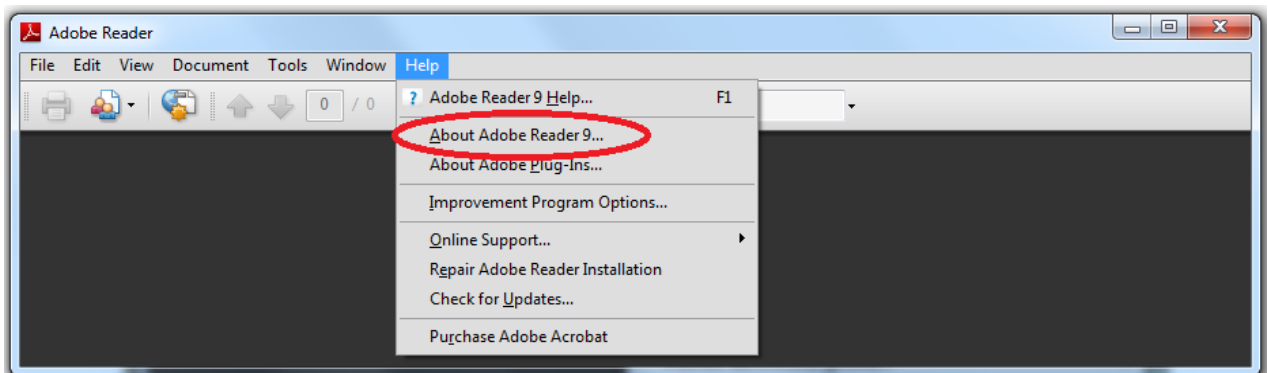
Atidaroma pasirinkta kompiuterių programa, pvz., *Adobe Reader*:

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

Pav. 2 „Adobe Reader“

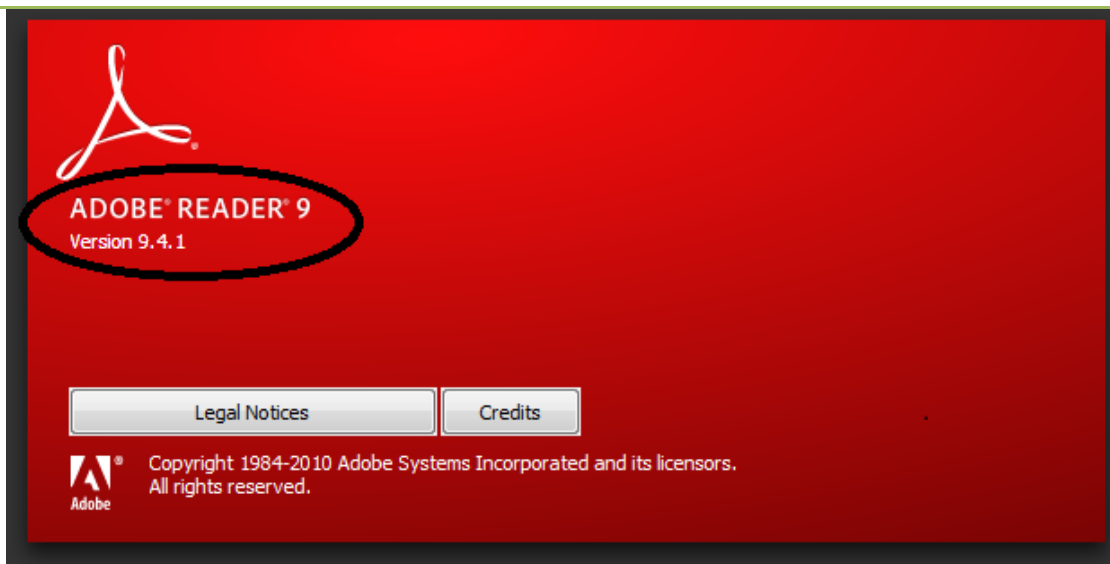
Pasirenkama parinktis „Help“ (Pagalba), kuri automatiškai atverčia kitas galimas parinktis, žr. žemiau:

Pav. 3 „About Adobe Reader 9 ...“ (Apie Adobe Reader 9...)

Pasirenkama parinktis „About Adobe Reader 9 ...“ (Apie Adobe Reader 9...), ekranvaizdyje pateikiama informacija apie kompiuterių programos versiją – šiuo atveju tai Adobe Reader 9.4.1, žr. toliau:

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

Pav. 4 „Adobe Reader 9, versija 9.4.1“

! Kompiuterio lange esanti informacija turi būti užfiksuojama PĮ inventorizacijos formoje (pavyzdinė forma Priede Nr. 6).

Informacija pateikiama šiame leidinyje yra rekomendacinio pobūdžio. Jame pateikiama Verslo programinės įrangos aljanso (VPĮA) ir Lietuvos buhalterijų ir auditorių asociacijos (LBAA) nuomonė, kuri yra grindžiama Lietuvos Respublikoje egzistuojančiais teisės aktais. VPĮA ir LBAA nebus laikomos atsakingomis už neigiamas pasekmes, kilusias įgyvendinant rekomendacijas, išdėstytas dokumente.

PRIEDAS NR. 6

PROGRAMINĖS ĮRANGOS INVENTORIZACIJA			
201__ m. _____ d.			
1. [Įmonės pavadinimas] naudojama programinė įranga			
Kompiuterių skaičius: Kitų laikmenų (CD, USB raktų ir kt.) skaičius:..... Iš jų, įmonės turto apskaitoje nurodytų (kompiuterių, kompiuterių programų) skaičius: Iš jų kompiuterių, priklausančių tretiesiems asmenims (pvz.: darbuotojams, rangovams) bei naudojamų įmonės veikloje, skaičius:			
Kompiuterio duomenys (modelis, numeris)	Kompiuterių programa (pavadinimas, gamintojas, versija ir įdiegimo data)	Kompiuterių programos kopijų skaičius	Įsigijimo dokumentas, licencija (data, numeris)
2. [Įmonės pavadinimas] naudojama programinė įranga kompiuterių tinkle:			
Prie tinklo prisijungusių kompiuterių skaičius:..... (nurodyti kompiuterių, prisijungusių prie tinklo, skaičių)			
Tarnybinių stočių („serverių“) skaičius:..... (nurodyti tarnybinių stočių („serverių“) skaičių)			
Kompiuterio duomenys (modelis, numeris)	Kompiuterių programa (pavadinimas, gamintojas, versija ir atgaminimo data)	Kompiuterių programos kopijų skaičius	Įsigijimo dokumentas, licencija (data, numeris)